

Het proces van Mengelberg

Net als Kasper Jansen heb ik de lezing van Mr. Frederik Heemskerk (NRC 24/25 maart 2012) bijgewoond, want ik was als directeur van het Nederlands Muziek Instituut gastheer. Jansen haalt de rol van de Egeraad (1945) en de Centrale Egeraad (1947) door elkaar en dat scheidt al wat verwarring. De pointe van de veroordeling in 1947 mist Jansen echter volledig. De veroordeling van Mengelberg door de Centrale Egeraad kwam niet doordat hij zich niet verzette tegen het “verbod op ‘joodse’ muziek, zoals van Mahler of Mendelssohn”, of het niet vervullen van een ‘voorbeeldrol’. Het ging er volgens Heemskerk om dat Mengelberg veelvuldig in Duitsland dirigeerde of in de door Duitsland bezette landen. Dàt werd hem door de Centrale Egeraad kwalijk genomen. Bovendien wees de Egeraad erop dat Mengelberg wèl wist waar de politieke schoen wong, gezien Mengelbergs weigering voor Frontzorg of Winterhulp te dirigeren. De ‘grote mate van schuld’ die Mengelberg van de Egeraad kreeg werd veroorzaakt door niet op gepaste wijze afstand van de vijand te houden. Heemskerk vond het proces van 1947 in principe in orde maar de strafmaat (van 6 jaar) aan de hoge kant, zeker in vergelijking met andere opgelegde straffen aan musici. Het is allemaal precies na te lezen in het tijdschrift van de Willem Mengelberg Vereniging dat na afloop werd uitgedeeld.

Frits Zwart
Directeur Nederlands Muziek Instituut